F. G. JACOBS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. február 24. [1]

1. A Rechtbank, Amszterdam (kerületi bíróság) jelen előzetes döntéshozatali kérelmének tárgya az 1408/71 rendelet [2] 13. cikke (1) bekezdésének és (2) bekezdése f) pontjának, valamint az EK 39. cikknek az értelmezése.

A rendelet vonatkozó rendelkezései

3. Az 1408/71 rendelet „Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása" elnevezésű II. címének első rendelkezése a 13. cikk, melynek címe „Általános szabályok".

2. A kérdést előterjesztő bíróság különösen arra vonatkozóan kér útmutatást, hogy a közösségi joggal ellentétes-e egy olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében egy korábban a tagállam területén alkalmazásban álló személy, aki azonban már nem áll alkalmazásban, csak abban az esetben marad a szociális biztonsági rendszer egyes ágai tekintetében kötelezően tag, ha e tagállamban megtartja lakóhelyét, miközben a szociális biztonsági rendszer egyéb ágaiban – lakóhelyétől függetlenül — továbbra is tag marad.

4. A 13. cikk (1) bekezdése a tárgyidőszakban hatályos változat szerint a következőképpen rendelkezik:

„A 14. cikk c) és f) pontjára is figyelemmel a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni".

5. A 14. cikk c) és f) pontja különleges helyzetekre vonatkozik, amelyek a jelen esetben nem relevánsak.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.). A rendeletnek az 1995 végéig történt módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövege az 1408/71/EGK rendelet módosításáról és naprakésszé tételéről szóló, 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelet (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) A mellékletének I. részében található. A rendelet későbbi módosításokat magában foglaló egységes szerkezetbe foglalt (de nem hivatalos) változata elérhető az Eur-Lexen (europa.eu.int/eur-lex).

6. A 13. cikk (2) bekezdése számos szabályt állapít meg az adott feltételek mellett alkalmazandó jog meghatározására. A rendelet kifejezetten előírja e szabályoknak a II. cím fennmaradó részét képező 14. és 17. cikkre figyelemmel történő alkalmazását, amelyek számos különleges szabályról rendelkeznek, és amelyek közül egyik sem alkalmazható a jelen esetre.

7. A 13. cikk (2) bekezdésének a) pontja a következőképpen rendelkezik:

„egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy ha az őt alkalmazó vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található".

8. A 13. cikk (2) bekezdésének b)–e) pontja az önálló vállalkozóként tevékenykedő személyekre, a valamely tagállam lobogója alatt közlekedő hajó fedélzetén alkalmazott személyekre, a köztisztviselőkre, és a valamely tagállam fegyveres erőibe szolgálatra vagy polgári szolgálatra behívott, vagy újból behívott személyekre vonatkozik.

9. A 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja, mellyel a 2195/91 rendelet[3] 1991. július 29-i hatállyal egészítette ki az 1408/71 rendelet szövegét, a következőképpen rendelkezik:

„az a személy, akire az egyik tagállam jogszabályai már nem alkalmazhatóak, és egy másik tagállam jogszabályai sem alkalmazandók rá az előző pontokban megállapított szabályok egyikével összhangban vagy a 14–17. cikkben megállapított kivételeknek vagy különös rendelkezéseknek megfelelően, azon tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, amelyiknek a területén lakóhellyel rendelkezik, kizárólag azon tagállam jogszabályi rendelkezéseivel összhangban."

10. A 2195/91 rendelet azonfelül, hogy az 1408/71 rendeletet kiegészítette a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjával, 1991. július 29-i hatállyal az 574/72 rendeletet[4] is kiegészítette a következő 10b. cikkel:

„Azt az időpontot és azokat a feltételeket, amikor és amelyek alapján az egyik tagállam jogszabályai már nem vonatkoznak a rendelet 13. cikke (2) bekezdésének f) pontjában említett személyre, a fenti jogszabályokkal

3 — Az 1408/71/EGK rendelet és az 574/72/EGK rendelet módosításáról szóló, 1991. június 25-i 2195/91/EGK tanácsi rendelet (HL 1991. L 206., 2. o.).

4 — Az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 1972. március 21-i 574/72/EGK tanácsi rendelet (magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 83. o.); a legutóbbi egységes szerkezetbe foglalt változatot lásd a 118/97 rendelet A. mellékletének II. részében, hivatkozás a 2. lábjegyzetben. A későbbi módosításokat magában foglaló egységes szerkezetbe foglalt (de nem hivatalos) változat elérhető az Eur-Lexen (europa.eu.int/eur-lex).

összhangban kell meghatározni. Ennek az időpontnak a meghatározását az adott személyre vonatkozóan a továbbiakban eljáró tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága által kijelölt intézmény kéri az előző tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága által kijelölt intézménytől."

Nemzeti jogszabályok

11. A Bíróság előtti iratokból kitűnik, hogy a holland szociális biztonsági rendszer egyrészt olyan rendszerekből áll, amelyek kizárólag olyan személyekre vonatkoznak, akik munkavállalók, vagy munkavállalók voltak abban az időpontban, amikor a kérdéses ellátásokra jogosulttá váltak, és másrészt általános rendszerekből, amelyek elvben minden Hollandiában lakóhellyel rendelkezőre, illetve olyan személyre vonatkoznak, aki Hollandiában fennálló munkaviszonyából származó jövedelme eredményeképpen Hollandiában jövedelemadó alanya.

12. A munkavállalói rendszerek biztosítják a betegbiztosítási ellátásokat (ZW [5]), az egészségügyi ellátásokat (ZWF [6]), a munkanélküli-ellátásokat (WW [7]) és a rokkantsági ellátásokat (WAO [8]).

13. A rokkantsági ellátásokra (WAO) jogosult személyek, akik rokkantságuk miatt már nem állnak munkaviszonyban, mind a négy munkavállalói rendszerben kötelező tagok maradnak, az alábbi 19. pontban összefoglalt rendelkezésekre is figyelemmel.

14. Az általános rendszerek rendelkeznek a családi támogatásokról (AKW [9]), a túlélő hozzátartozói nyugdíjról (AMW [10]), az öregségi nyugdíjról (AOW [11]) és az egyéni egészségügyi ellátásokról (AWBZ [12]).

15. Valamennyi, az általános rendszereket szabályozó törvény úgy rendelkezik, hogy a biztosított személyek köre kiterjeszthető vagy szűkíthető a másodlagos jog által vagy annak rendelkezései szerint.

16. A biztosított személyek e körei ennek megfelelően kiigazításra kerültek az alapügy tárgyát képező időszakban.

5 — Ziektewet. Ez a kifejezés és a többi rövidítés a rendszerre irányadó törvényre utal, de az általános gyakorlatot követve a rövidítéseket a nyújtott ellátások vagy biztosítás általánosabb értelmében fogom használni.

6 — Ziekenfondswet.

7 — Werkloosheidswet.

8 — Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering.

9 — Algemene Kinderbijslagwet.

10 — Algemene Nabestaanden Wet.

11 — Algemene Ouderdomswet.

12 — Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.

17. Kezdetben a vonatkozó másodlagos jog, az 1989-es rendelet [13] úgy rendelkezett, hogy a Hollandián kívüli lakóhellyel rendelkező személyek, akik többek között a WAO alapján rokkantsági ellátásokra jogosultak, kötelezően tagjai az általános rendszereknek.

18. Az 1989-es rendeletet 1999. január 1-jei hatállyal módosították [14], az új rendelkezés szerint 2000. január 1-jétől kezdődően a Hollandiában lakóhellyel nem rendelkezők kötelező tagsága az általános rendszerek tekintetében megszűnt. Az öregségi nyugdíj (AOW) és a túlélő hozzátartozói nyugdíj (ANW) általános rendszerében azonban azok a Hollandiában lakóhellyel nem rendelkezők, akiknek korábban kötelező tagságuk volt, a kötelező tagság megszűnését követően megtarthatták a tagságukat önkéntes hozzájárulások befizetésével. E lehetőség igénybevétele úgy történik, hogy a kötelező tagság megszűnésétől számított egy éven belül tájékoztatni kell a Sociale Verzekeringsbankot (a holland társadalombiztosítási pénztár).

19. Az egyéni egészségügyi ellátások (AWBZ) vonatkozásában valamivel bonyolultabb a helyzet. A rokkantsági ellátásokban (WAO) részesülők továbbra is kötelező tagsággal rendelkeznek az egészségügyi ellátások rendszerében abban az esetben, ha jövedelmük egy előírt küszöbértéket nem halad meg; nyilvánvalóan ez vonatkozik a felperesre. Azok a személyek, akik az 1408/71 rendelet értelmében a lakóhelyük szerinti tagállam rendszere szerinti ellátásokra jogosultak, szintén továbbra is kötelező tagsággal rendelkeznek az egyéni egészségügyi ellátások rendszerében. Más személyek számára 2001. január 1-jétől igénybe vehető az egyéni egészségügyi ellátások rendszerében az önkéntes tagság lehetősége.

20. A családi támogatásokra (AKW) a következő átmeneti rendelkezés vonatkozik: az a támogatásokban részesülő személy, aki a módosítás értelmében egyébként elveszítené meglévő jogosultságát a családi támogatásokra, továbbra is kötelező tagsággal rendelkezik, amíg a legfiatalabb gyermeke el nem éri 18. életévét. Ami más személyeket illet, a családi támogatások rendszerében nem áll fenn az önkéntes tagság joga: a holland kormány kifejtette, hogy az 1408/71 rendelet III. címének 8. fejezete elégséges rendelkezést tartalmaz a többek között a nyugdíjasok eltartott gyermekeire vonatkozó támogatások tekintetében.

21. Úgy tűnik, nézetkülönbség áll fenn egyrészről a kérdést előterjesztő bíróság, másrészről az alperes intézmény és a holland kormány között abban a tekintetben, hogy az öregségi nyugdíj (AOW), a túlélő hozzátartozói nyugdíj (ANW) és az egyéni egészségügyi ellátások (AWBZ) tekintetében az önkéntes biztosítás feltételei ugyanazok-e, mint a korábbi kötelező tagság feltételei, különösen a jövedelemnek a hozzájárulási szint megállapítása során történő figyelembevétele vonatkozásában, illetve meghatározott személyi körök esetében az önkéntes biztosítás maximális időtartamának meglétével kapcsolatban. A Bizottság álláspontja

13 — Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1989 (A társadalombiztosítás alapján biztosított személyek körének kiterjesztéséről és szűkítéséről szóló 1989. május 3-i rendelet), Staatsblad 1989., 164. o.

14 — Az 1998. december 24-i Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 által, Staatsblad 1998., 746. o.

szerint a vonatkozó jog az öregségi nyugdíj rendszerében az önkéntes hozzájárulások fizetésére maximum időtartamként 10 évet ír elő, ami egyes személyek számára hátrányt jelenthet, bár a tényállás szerint a felperes esetében ez nyilvánvalóan nem áll fenn. A tárgyaláson az alperes intézmény tanácsadója továbbá előadta, hogy a kétféle biztosítás adó szempontjából eltérően minősülhet.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

22. A holland állampolgárságú A. J. van Pommeren-Bourgondiën (a továbbiakban: a felperes) Belgiumban rendelkezik lakóhellyel, azonban teljes szakmai pályafutása során Hollandiában dolgozott. 1996-ban megbetegedett, és 1997 óta a legmagasabb munkaképtelenségi index alapján meghatározott munkaképtelenségi juttatásban (WAO) részesül.

23. A jogszabályok módosítását követően a felperes értesítést kapott, hogy 2000. január 1-jétől már nem kötelezően tagja az általános holland társadalombiztosítási rendszereknek, és ezért a nemzeti biztosítási hozzájárulásokat már nem vonják le az általa kapott munkaképtelenségi juttatásokból. Arról is értesítették, hogy lehetősége van az öregségi nyugdíj (AOW) és a túlélő hozzátartozói nyugdíj (ANW) általános rendszereiben önkéntes tagság kérelmezésére.

24. A felperes úgy találta, hogy a fenti két rendszerben fennálló kötelező tagságának a megszüntetése ellentétes az 1408/71 rendelettel, és ezen az alapon eljárást indított az alperes intézmény ellen a Rechtbank Amszterdam előtt.

25. A bíróság álláspontja szerint bár a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján egyértelmű, hogy egy tagállam szabadon határozhat úgy, hogy az adott tagállamban munkaviszonyukat megszüntetőknek a biztosítási tagságuk megszűnik a tagállam szociális biztonsági rendszerében, amennyiben nem rendelkeznek többé a tagállamban lakóhellyel, nem egyértelmű azonban, hogy a tagállam továbbra is alkalmazhatja-e nemzeti jogát az ilyen személyekre, és ugyanakkor kizárhatja-e őket a szociális biztonsági rendszerének egy (jelentős) részéből azon az alapon, hogy a tagállamban már nem rendelkeznek lakóhellyel. Ennek megfelelően a bíróság előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1. Az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének f) pontjával ellentétes-e egy olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében e tagállam területén szakmai tevékenységet már nem végző személy e szabályozás alapján csak akkor marad tag, ha e tagállamban megtartja lakóhelyét, miközben e személy a tagállam szabályozása alapján a szociális biztonsági rendszer egyéb ágaiban – lakóhelyétől függetlenül — továbbra is kötelezően tag marad?

2. Befolyásolja-e az első kérdésre adandó választ azon, a tagállami szabályozás által e személynek biztosított lehetőség, hogy a szociális biztonsági rendszer több ágában is anélkül váljon önkéntesen taggá, hogy ez az adott tagállambeli lakóhely megtartását előíró feltételtől függne?

Amennyiben az első kérdésre a válasz nemleges, másodlagosan az alábbi kérdést terjeszti elő:

3. A fent leírt esetben az EK 39. cikk úgy értelmezendő-e, hogy azzal összeegyeztethetetlen a kötelező tagság önkéntes tagsággal való felváltása, amennyiben a kötelező tagság megszűnésének oka a lakóhelyre vonatkozó követelmény bevezetése?"

26. A felperes, az alperes intézmény, a belga, a görög és a holland kormány, valamint a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtottak be. Az alperes intézmény, a holland kormány és a Bizottság a tárgyaláson képviseltetve volt. A felperes írásbeli észrevételei különösen rövidek, és csupán a kérdést előterjesztő bíróság észrevételeinek megismétlésére szorítkoznak.

Az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

27. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra szeretne választ kapni, hogy az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének f) pontjával ellentétes-e egy olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében e tagállam területén szakmai tevékenységet már nem végző személy e szabályozás alapján a szociális biztonsági rendszer egyes ágaiban csak akkor marad tag, ha e tagállamban megtartja lakóhelyét, miközben e személy a tagállam szabályozása alapján a szociális biztonsági rendszer egyéb ágaiban – lakóhelyétől függetlenül — továbbra is kötelezően tag marad.

28. A holland kormány álláspontja szerint erre a kérdésre nemleges választ kell adni, az alperes intézmény részéről benyújtott észrevételek is ezt a nézetet képviselik, bár az alperes intézmény arra a következtetésre jut, hogy az első kérdést nem kell megválaszolni abban a formában, ahogyan azt feltették, tekintettel az önkéntes biztosításra (a következő kérdés tárgya). A belga és a görög kormány, valamint a Bizottság véleménye szerint az első kérdésre igennel kell válaszolni.

29. A 13. cikk (2) bekezdésének f) pontját a szövegösszefüggésnek megfelelően kell értelmezni, nevezetesen az 1408/71 rendelet II. címe alapján, amelynek részét képezi. A II. cím rendelkezéseinek célja a rendelet hatálya alá tartozó személyre alkalmazandó

jog meghatározása. Ezt rögzíti a 13. cikk (1) bekezdése, amely előírja, hogy egyes, a jelen esetre nem vonatkozó kivételekre is figyelemmel, „a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak." A szövegezésből az következik, hogy a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja alkalmazásában az „alkalmazandó jog" egyetlen tagállam jogát jelenti, és ennek megfelelően e tagállamnak a jogát teljes egészében.

30. A Bizottság kontra Belgium ügyben [15] a Bíróság megjegyezte, hogy a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja „azon tagállam jogának alkalmazását, amelynek területén az érintett személy lakóhellyel rendelkezik, csak arra az esetre írja elő, ha más tagállam jogszabályai nem alkalmazhatóak, és különösen, ha annak a tagállamnak a jogszabályai, amelynek az érintett személy korábban a hatálya alá tartozott, az adott személy tekintetében már nem alkalmazhatóak. [...] az a tény, hogy egy tagállam jogszabályai már nem alkalmazhatóak, egy alkalmazási feltételét jelenti ennek a rendelkezésnek, mely rendelkezés maga nem határozza meg azokat a feltételeket, amelyek alapján egy tagállam jogszabályai már nem alkalmazhatóak" [16]. Ellenkezőleg, e feltételeket az említett jogszabályok szerint kell meghatározni [17].

31. Az alapeljárásban azonban nem az az eset áll fenn, hogy a Hollandia szociális biztonsági rendszerére vonatkozó szabályozás teljes egészének alkalmazhatósága megszűnt: a felperes továbbra is tag marad a holland munkavállalói rendszerekben és az egyéni egészségügyi ellátásokra vonatkozó általános rendszerben (AWBZ). Bár Hollandia valóban jogszerűen írhatja elő a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja értemében, hogy a szociális biztonságra vonatkozó jogszabályainak alkalmazhatósága teljes egészében megszűnik azon Hollandiában lakóhellyel nem rendelkezők vonatkozásában, akik a területén már nem végeznek szakmai tevékenységet, Hollandia mégsem tett így. Ennek megfelelően az az álláspontom, hogy a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja a jelen esetre nem alkalmazható.

32. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a Hollandia által alkalmazott megközelítés szükségszerűen összeegyeztethető a II. cím többi rendelkezésével. Annak, hogy Hollandia egyes, a rendelet hatálya alá tartozó személyeket kizárt a szociális biztonsági rendszere által nyújtott védelem egy részéből, egyértelműen az a hatása, hogy ezek a személyek a szociális biztonsági rendszer egyes ágaiban vagy nem tartoznak semmilyen szabályozás hatálya alá, vagy ha a lakóhelyük szerinti tagállam joga alapján ezen ágak tekintetében védelmet keresnek és szereznek, akkor egyidejűleg két nemzeti szabályozás hatálya is kiterjed rájuk.

33. Ahogy a belga és a görög kormány, valamint a Bizottság rámutat, az utóbbi helyzet nyilvánvalóan ellentétes a 13. cikk (1) bekezdésével, amelyről a Bíróság megállapította, hogy „kizárja [...] több nemzeti

15 — A C-347/98. sz. ügyben 2001. május 3-án hozott ítélet (EBHT 2001, I-3327. o.)

16 — 29. és 31. pont.

17 — A fenti 10. pontban hivatkozott 547/72 rendelet 10b. cikke.

szabályozás halmozódását egy és ugyanazon időszak tekintetében" [18].

34. Általánosabb értelemben mindkét helyzet ellentétes a rendelet szerkezetével és szellemével, és különösen annak II. címével. A Bíróság számos alkalommal megállapította, hogy e cím rendelkezéseinek célja nemcsak több nemzeti szabályozás egyidejű alkalmazásának és az esetlegesen ebből eredő bonyodalmaknak az elkerülése, hanem annak megakadályozása is, hogy a rendelet hatálya alá tartozó személyek – rájuk nézve irányadó szabályozás hiányában — a szociális biztonsági rendszer nyújtotta védelem nélkül maradjanak [19].

35. A holland kormány az állandó ítélkezési gyakorlatra és különösen a de Jaeck-ügyre [20] hivatkozik annak alátámasztása érdekében, hogy minden tagállam saját maga határozza meg az adott szociális biztonsági rendszerhez vagy e rendszer valamely ágához való csatlakozásra vonatkozó jog vagy kötelezettség létezésével kapcsolatos feltételeket [21].

36. A de Jaeck-ügy egy olyan személyt érintett, aki egyidejűleg volt az egyik tagállamban önálló vállalkozó, a másik tagállamban pedig munkavállaló. A Bíróság döntését az 1408/71 rendelet 14c. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmezésére vonatkozóan kérelmezték, amely a tárgyidőszakban úgy rendelkezett, [22] hogy az ilyen helyzetben lévő személy bizonyos feltételek mellett, mint amilyenek az alapügyben is fennállnak, az olyan tevékenységek vonatkozásában, amelyeket az érintett tagállamok területén végez, az érintett tagállamok mindegyike jogszabályainak hatálya alatt áll. A Bíróság megállapította, hogy „ha a rendelet 14c. cikke (1) bekezdésének b) pontja alkalmazandó, a közösségi joggal nem ellentétes, ha a két tagállam közül az egyiknek a szabályozása a kérdéses személy számára a tagállami szociális biztonsági rendszerbe tartozó kockázatoknak csupán egy része tekintetében nyújt biztosítást, feltéve hogy e tekintetben nem alkalmaz hátrányos megkülönböztetést saját állampolgárai és más tagállamok állampolgárai között".

37. Ez a döntés tehát kifejezetten olyan helyzetekre korlátozódott, amelyekben „a 14c. cikk (1) bekezdésének b) pontja [...] alkalmazandó". Emlékeztetni kell arra, hogy a rendelet 13. cikkének mind az (1) bekezdésében, mind a (2) bekezdésében foglalt szabályokra kifejezetten alkalmazni kell a 14c. cikket, amely különleges kivételt képez a 13. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt általános szabályok alól — olyan kivételt, amelynek igazolása pusztán annyiban áll,

18 — A 102/76. sz. Perenboom-ügyben 1977. május 5-én hozott ítélet (EBHT 1977., 815. o.) 11. pontja.

19 — A C-275/96. sz. Kuusijärvi-ügyben 1998 június 11-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-3419. o.) 28. pontja.

20 — A C-340/94. sz. ügy (EBHT 1997., I-461. o.) 37. pontja.

21 — A 110/79. sz. Coonan-ügyben 1980. április 24-én hozott ítélet (EBHT 1980., 1445. o.) 12. pontja és a C-245/88. sz. Daalmeijer-ügyben 1991. február 21-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-555. o.) 15. pontja.

22 — A de Jaeck tényállásának ideje 1984. A 14c. cikket 1987. január 1-jei hatállyal módosította az 1986. december 11-i 3811/86/EGK tanácsi rendelet (HL 1986. L 355., 5. o.) úgy, hogy kiterjesztette annak rendelkezéseit a két vagy több tagállamban munkavállalóként és önálló vállalkozóként végzett két vagy több tevékenységre.

hogy az érintett személynek egyidejűleg két tagállamban munkavállalónak és/vagy önálló vállalkozónak kell lennie. Nem látom, hogy egy olyan döntés, amely ilyen kivételes helyzetekre korlátozódik, hogyan nyújthatna segítséget a 13. cikk (1) és (2) bekezdésének értelmezéséhez olyan személyeknek a teljes mértékben eltérő helyzete kontextusában, akik nem munkavállalók és/vagy önálló vállalkozók két tagállamban egyidejűleg.

38. Ennek megfelelően továbbra is az az álláspontom, hogy a rendelet szerkezetével nem összeegyeztethető, hogy Hollandia egyes, a rendelet hatálya alá tartozó személyeket kizár a szociális biztonsági rendszere nyújtotta védelemből.

A második előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

39. A második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra szeretne választ kapni, hogy befolyásolja-e az első kérdésre adandó választ azon, a tagállami szabályozás által az érintett személyeknek biztosított lehetőség, hogy a szociális biztonsági rendszer több ágában is önkéntesen taggá váljanak.

40. Ahogy a fentiek alapján egyértelmű, a rendelet II. címében meghatározott kollíziós szabályok célja nemcsak több nemzeti szabályozás egyidejű alkalmazásának és az esetlegesen ebből eredő bonyodalmaknak az elkerülése, hanem annak megakadályozása is, hogy a rendelet hatálya alá tartozó személyek – rájuk nézve irányadó szabályozás hiányában — a szociális biztonsági rendszer nyújtotta védelem nélkül maradjanak.

41. Úgy tűnik számomra, hogy az önkéntes biztosításra vonatkozó rendelkezésnek a jelen esetben fennálló körülmények között lehet az a hatása, hogy az érintett személyekre a szociális biztonsági rendszer egyes ágai tekintetében végül semmilyen szabályozás nem vonatkozik, ami ellentétes a rendelettel.

42. Az alperes intézmény a tárgyaláson azt nyilatkozta, hogy a szabályozás módosítása által érintett 30 000 személyből csupán 8000 élt az önkéntes biztosítás lehetőségével, míg a többi személy nem használta ki azt, annak ellenére, hogy egyénileg tájékoztatták őket e lehetőségről.

43. Ezen adatokból szükségszerűen azt a következtetést kell levonni, hogy 22 000 olyan személynek, aki korábban tagja volt a holland általános rendszereknek, megszűnt a tagsága, és ezek alapján a holland szabályozás szerint e személyek nem rendelkeznek biztosítással a túlélő hozzátartozói nyugdíj, az öregségi nyugdíj vagy néhány esetben az egyéni egészségügyi ellátások tekintetében, illetve ezenfelül a körülményeiktől függően annak lehetősége is fennáll, hogy nem rendelkeznek biztosítással a családi támogatások vonatkozásában.

44. A Bíróság előtti iratokból kitűnik, hogy a holland szabályozás módosítása által érintett személyek az értesítéstől számított egy éven belül élhetnek az önkéntes biztosítás lehetőségével. Lehet, hogy e személyeknek, amint azt az alperes intézmény és a holland kormány kifejtette, a személyes körülményeikkel összefüggő okok miatt jelenleg megfelel, hogy nem rendelkeznek az e biztosítás nyújtotta védelemmel. Valószínűnek tűnik azonban, hogy amennyiben az egyéves időszak letelte után mégis tagságot szeretnének, már nem lesz lehetőségük a biztosítás nyújtotta védelemre: amint a Bizottság rámutat, valószínűsíthető, hogy ezek a személyek Belgiumban nem fognak tudni az érintett ágak tekintetében biztosítás nyújtotta védelmet szerezni, mivel amíg a holland jog teljes egészének alkalmazhatósága rájuk vonatkozóan nem szűnik meg, nem felelnek meg a 13. cikk (2) bekezdése f) pontja feltételeinek. Ez a helyzet nyilvánvalóan ellentétes a rendelet II. címének alapját képező elvvel, amely szerint a rendelet hatálya alá tartozó személyek nem maradhatnak a szociális biztonsági rendszer nyújtotta védelem nélkül a rájuk nézve irányadó szabályozás hiánya miatt.

45. Ezenfelül a Bíróság megállapította, hogy az az elv, mely szerint a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egyetlen szociális biztonsági rendszer vonatkozhat, azt az általánosabb követelményt tükrözi, hogy az alkalmazandó rendszernek kiszámíthatónak kell lennie, mely a jogbiztonság elvének kifejeződése [23]. Álláspontom szerint ezeket az érdekeket nem képviseli egy olyan jogszabályi módosítás, amely a jogbizonytalanság állapotában hagy egyes személyeket.

46. Egyértelmű továbbá, hogy az önkéntes biztosítás olyan körülmények között történő lehetővé tétele, mint a jelen esetben, mindenképpen csak akkor összeegyeztethető általában a közösségi joggal, illetve különösen a rendelettel, ha ezt a biztosítást olyan feltételek mellett teszik lehetővé, amelyek nem kevésbé kedvezőek, mint annak a kötelező biztosításnak a feltételei, amelynek a helyébe lépett. A kevésbé kedvező feltételek nyilvánvalóan hátrányos megkülönböztetést jelentenének a Hollandiában lakóhellyel nem rendelkezőkkel szemben, és akadályát képezhetnék a személyek szabad mozgásának. Ez – amint a Bizottság rámutat — az EK 12. cikkébe ütköző állampolgárság szerinti hátrányos megkülönböztetést is jelentene, mivel ésszerűen feltételezhető, hogy jóval több olyan más tagállambeli állampolgár van, aki Hollandiában dolgozott, és más tagállamban rendelkezik lakóhellyel mint holland állampolgár.

47. Végezetül, gyakorlati szempontból nehézséget jelentene annak alátámasztása, hogy az ilyen önkéntes biztosítás feltételei minden lehetséges helyzetben legalább olyan kedvezőek, mint a kötelező biztosításé; ezek a nehézségek a jogbiztonság további sérelmét jelentenék. Bár ennek értékelése természetesen a nemzeti bíróság feladata, számomra úgy tűnik, hogy a jogbiztonság elve nem

23 — A C-178/97. sz. Banks-ügyben 2000. március 30-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-2005. o.) 41. pontja.

érvényesül, ha a nemzeti bíróságnak részletesen értékelnie kell, hogy az önkéntes biztosítás pontosan mennyiben érinti az adott egyéneket kedvezően vagy kedvezőtlenül. Ilyen értékelés a gyakorlatban valóban kivitelezhetetlen lehet, már csak arra tekintettel is, hogy rendszerint lehetetlen bizonyossággal megjósolni, hogy egy adott egyén személyes körülményei idővel hogyan változhatnak.

A harmadik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

48. A nemzeti bíróság harmadik kérdése csak abban az esetben releváns, ha az első kérdésre adott válasz nemleges: mivel javaslatom értelmében az első kérdésre igennel kell válaszolni, nézetem szerint a harmadik kérdés nem merül fel.

Végkövetkeztetések

49. A fenti megfontolások alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a Rechtbank, Amszterdam által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

(1) A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71 rendelet 13. cikkének (1) bekezdésével és (2) bekezdésének f) pontjával ellentétes egy olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében e tagállam területén szakmai tevékenységet már nem végző személy e szabályozás alapján a szociális biztonsági rendszer egyes ágaiban csak akkor marad kötelezően tag, ha e tagállamban megtartja lakóhelyét, miközben e személy a tagállam szabályozása alapján a szociális biztonsági rendszer egyéb ágaiban – lakóhelyétől függetlenül — továbbra is kötelezően tag marad.

(2) Az első kérdésre adandó választ nem befolyásolja azon, a tagállami szabályozás által e személynek biztosított lehetőség, hogy a szociális biztonsági rendszer több ágában is anélkül váljon önkéntesen taggá, hogy ez az adott tagállambeli lakóhely megtartását előíró feltételtől függne.